Sok néző

Koronamérleg

Éppen két esztendeje: 1978. január 6-án hozták haza a magyar koronát, a koronázási ékszereket, amelyeket a Nemzeti Múzeum díszterében állítottak ki. Mennyien tekintették meg legnagyobb és leghíresebb történelmi ereklyénket, kik érdeklődnek iránta? Ezt kérdeztük dr. Fülep Ferenctől, a múzeum főigazgatójától.

— A korona és a koronázási ékszerek nagy érdeklődést váltottak ki az emberekből — közölte. — Augusztus 20-án például, mindkét évben naponta 10 ezer ember tekintette meg a kiállított tárgyakat. Vidékről főleg a hét végeken érkeztek és érkeznek, nem ritkán bérelt autóbuszokkal, s a külföldről hazánkba látogatóknak is program lett a korona megtekintése. Leggyakrabban az iskolák tanulói jönnek. A két év mérlege: eddig 1 millió 417 ezer ember gyönyörködhetett benne.

„Trópusi" uborka

Megkezdődött a téli uborkaszezon a szegvári Puskin Tsz fűtött üvegházaiban. A közös gazdaság kertészei az idén tizenötezer négyzetméternyi területen termelik a trópusi uborkát, amelyet érdekes, hosszúkás formájuk miatt kígyóuborkának is neveznek. Az általában negyven-ötven dekás termések között akadnak különlegesen nagy példányok is.

A hagyományostól eltérően nem a talaj felszínén szétterülve termesztik a trópusi uborkát, hanem az üvegház tetejére erősített zsinegekre futtatják fel.

Gazdálkodj okosan

Idei közművelődési tervek

Fő a fejünk — mondják a művelődés házaiban; az esztendő első napjai itt is a tervezéssel telnek, s az idén különös gonddal kell összeállítani az évre szóló programokat. A szempontok annyifélék, alig győzni mindet figyelemmel, de kettőt közülük mindenképpen *meghatározónak* kell tekinteni. Egyfelől a közönség igényeszükséglete kér fokozott figyelmet, másfelől az ennek kielégítésére fordítható pénz határoz: mi kerüljön a művelődési házak éves terveibe.

*

Még pontosítják, különféle fórumokon jóváhagyják vagy módosítják ezeket, de az új közművelődési évad fő vonásai, jellegzetességei és néhány nagyobb eseménye már kivehető.

A művelődési intézmények is részt vállalnak az év nagy jelentőségű politikai eseményeinek és ünnepségeinek előkészítésében, a politikai, világnézeti nevelőmunkában. *A Bartók Béla Művelődési Központban „Kongresszusi fórum"* megtartását tervezik, amelyen a pártkongresszus munkájától kaphatnak részletes tájékoztatókat a ház látogatói. Másfajta fórumaikon *Szeged építéséről-fejlesztéséről* lesz szó, az új tervidőszakban elvégzendő dolgainkról. Hagyományosan a Bartók gondozza a városi évfordulós ünnepségeket és szervezi kulturális életünk ünnepi eseményeit (a költészet napja, ünnepi könyvhét stb.). Az ismeretterjesztés alkalmait a házban működő kiscsoportok igényei szerint tervezik (a kertbarátoknak, a kis csillagászoknak), szélesebb közönségre számítanak az új *pszichológiai tanácsadó sorozat* előadásain. Tanfolyamokat szeretnének indítani azoknak, akik közhasznú ismereteket (szabás-varrás, síkkötés, kozmetika, öltözködés, lakberendezés) kívánnak elsajátítani. A háznak az utóbbi szolgáltatásai újdonságnak számítanak.

Helyesen gondolkodnak, akik az irodalom és a színházművészet **értékeinek közvetítését nem sorolják a művelődési központ feladatai közé.** Ezek a közvetítő fórumok ugyanis léteznek (színház, televízió stb.), itt legföljebb „hiánypótlásokról" lehet szó. Ilyen meggondolásból *folytatják az idén is az irodalmi folyóiratok bemutatását, a Tiszatáj, a Nagyvilág és a Művészet című folyóirat kap fórumot.* Néhány irodalmi estet, pódiumműsort is terveztek, főként a Szegeden mindeddig hiányzó humoros műfajoknak, kabaré-összeállításoknak igyekeznek pódiumot biztosítani. *A kiállítási terv az idén is nagyon gazdag,* hivatásos és amatőr alkotók egyaránt vannak a meghívottak között (a tervezett tárlatokról már beszámoltunk ezeken a hasábokon, akárcsak a Tábor utcai képzőművészeti műhely újdonságairól.) Hagyományos zenei rendezvényeiket is folytatják, de kiegészítik — a tavalyi „Humor a zenében" **című nagy sikerű est mintájára** — úgynevezett tematikus zenei estekkel (például *Természet a zenében, Szerelem a zenében).* Ezután vasárnaponként tartják a gyerekfoglalkozásokat, az időpontokat összehangolják az Ifjúsági Házzal és a Juhász Gyula Művelődési Központtal. Szórakoztató és zenei rendezvényeiket szeretnék az idén az újszegedi szabadtéri színpadon, illetve a Sportcsarnokban megtartani, a nyári időszakra pedig új, hangulatos, eddig kihasználatlan „szabadtereket" (a központ udvara, a múzeumkert) keresnek.

*

Az *Ifjúsági Ház* tervezett programja rendkívül gazdag. A nyitott teret maximálisan szeretnék kihasználni, szaktanácsadást is igényelhetnek itt az amatőr fotósok, lakberendezők, konyhaművészek, bőrdíszművesek, szabók-varrók. A kiscsoportok „honfoglalása" az új évad egyik legfontosabb programja; a fotósokat, színjátszókat, amatőrfilmeseket is jó lenne fölzárkóztatni a már jól működő klubokhoz (díszítőművészek, tiniklub, fiatal szülők klubja). A baletten kívül önvédelmi tanfolyam is indul, valamint a gyermekruhák készítésének fortélyait is megtanulhatják az érdeklődők (a divatos öltözködés híveinek a különféle varrástanfolyamokon kívül a DÉLTEX segítségével ruhabemutatókat is rendeznek).

A ház sikeres programjai voltak tavaly az *Irodalmi kávéház* estjei, havonta két alkalommal várják az idén is a vendégeket neves művészek. Néhány újdonságról: minthogy a ház a városi ifjúsági klubokat is összefogja, a programba iktatták ezek találkozóját; a régiségek gyűjtőit örvendeztetik meg egy vásárral; a gyerekeknek új tánccsoportot szerveznek, amelyben a középkori muzsikával és táncokkal ismerkedhetnek. A fiatalok zenés-táncos rendezvényein több műfaj kap pódiumot: a *Fonográf, a Locomotív GT, Koncz Zsuzsa, Szűcs Judit,* a *Skorpió* vendégeskedik a beat-koncerteken, havonta kétszer táncházban szórakozhatnak a néptánc hívei és diszkó is lesz vasárnap esténként. műsorral és kulturált körülmények között — az Irodalmi kávéház helyiségeiben. Két komoly zenei koncert, balettestek és dzsessznapok teszik teljessé a szórakoztatás tervét. Folytatódnak a nagy sikerű gyermekprogramok (Donald-sorozat), az Északi városrészben pedig a könyvtárakkal és iskolákkal együttműködve megpróbálják biztosítani a kulturális alapellátást.

*

A készülő tervekből csak ízelítőt adtunk. Talán enynyiből is nyilvánvaló: *a művelődésre, tartalmas szórakozásra bőven kínálnak alkalmat a művelődési házak;* csak aztán *használni* kellene majd mindazt, amit nagyobb munkával, okosabb gazdálkodással, jobb szervezéssel, egymás közötti nagyobb együttműködéssel sikerül „fölszolgálniuk" nekünk.

Sulyok Erzsébet

TV képernyő

Milyen a nők magánya?

Maróti Lajos írta, *Léner Péter* rendezte... Nem, ezúttal nem a Szegedi Nemzeti Színház előadásáról van szó. Itteni bemutatók (az *Egy válás története* és a *Közéletrajz)* után most a televízióban dolgozott együtt az író és a rendező. *A vénasszonyok nyara* című tévéjáték a heti műsor egyik legszórakoztatóbb programja volt.

Félve használjuk a szót, szórakoztató, mert — elég szerencsétlen módon — rossz felhangokat, pejoratív értelmet kapott, különösen tévéműsorok jelzőjeként. A Maróti-tévéjátékon szórakozhattunk, mert a témája mindennapjainkból való. Együtt élő magányosok, három nő — nagymama, már nyugdíjas mama és vénlánykorú unoka — élethelyzetei peregtek előttünk. S amint a szépen berendezett panelházi lakásban, szolid jólétben, kiegyensúlyozottnak tűnő együttesben élő nők önfegyelmét kikezdte a melegfront, a fojtogató kánikula, kiderült: a nyugalmas felszín alatt fortyog a mély. Az egymás iránti megértő türelem és gondoskodás csak látszat, kényszerű hazugság; valójában könnyen szakadó lepel ez a valódi érzéseken, az elviselhetetlen türelmetlenségen, a visszaszoríthatatlan, kíméletlen gyűlöleten. Persze nem a szokásos családi szeretetlenség tragédiájáról van szó. Hanem a nők magányának természetéről, amely az író szerint — és alighanem igaza van — nem ugyanolyan, mint a férfiaké. Hogy milyen?

Amint a groteszk, a kifejezetten komikus, a torokszorítóan tragikomikus és a vérfagyasztó hisztériákkal terhes jelenetek peregtek — nemcsak az író véleményét ismerhettük meg e tárgyról. A színészekét is, és a magunkét, mert a frappáns, erőteljes hatású szituációk és a kitűnő, életteli alakítások föltétlenül gondolkodásra, állásfoglalásra késztettek. Azt például bizonyosnak mutatta a tévéjáték, hogy a nők, éljenek együtt akárhogyan, másnemű párjuk nélkül: magányosak. (Következésképpen: a férfiak nem föltétlenül.)

A Maróti—Léner darab mindezekért is szórakoztató volt. Legfőként talán mégis azért, mert *Bulla Elma, Temessy Hédi, Gyöngyössy Katalin, Csákányi László* és *Sztankay István* élményszerű játékkal ajándékozott meg. Bulla persze nem meglepetés, ha csak a „tévés" öregasszonyaira gondolunk elámulunk: mennyire sokfélék és egytől-egyig milyen hitelesek! Most is, ahogy hármuk közül a legfegyelmezettebbet, a legönzetlenebbet, pedig a leginkább kilátástalan sorsút, az igazán tragikus alakot „fölöltöztette", ahogy ellátta az öreges fürgeség jellegzetes gesztusaival, megfáradtság testtartásával, a lélek mély sebeit és az öregek fertelmes irigységeit eláruló és eltitkoló pillantásokkal — lenyűgözött. Temessy Hédinek is sok mondanivalója volt a mama figurájáról. Meggyötört, tágra nyílt szemével, rebbenő, bizonytalan mozdulatú, finom ujjaival, meghervadt szépségének tudatával a sokunknak ismerős asszony típusát állította elénk. Akiről soha senki se tudja biztosan, önmaga sem: hol rontotta el?

Mert persze — s ez a tévéjáték igazságai közül talán az egyetlen közhelyes — mindig a nők rontják el; hol? hogyan? Ki tudja... Talán emiatt, e cseppnyi kajánság miatt, mely mindvégig színezte azért a játékot — ezért is jól szórakoztunk a nők magányán. A másokén...

S. E.

Az asszony ingatag

rádiófigyelő

Divat a szecesszió. Plakáton, ruhákban, miliőben. Hajdani párizsi szalon-hangulatok kísértenek, társaságbeli urakkal, hölgyekkel, hercegnők és bárók csevegnek, romantikus-zsurmandos szerelmek szövődnek, fülledt hálószoba-világ, kis színésznők, „midinettek", sötét harisnyás kán-kán táncosnők, kilovaglások az erdőbe — könnyen körvonalazható sajátosan eredeti univerzum. Távol, elérhetetlen messzeségben sok mindentől. A „durva és közönséges" valóságtól leginkább.

Fő attrakció a társaság. S a „társasági történet", középpontban — természetesen — a nővel. Ilyet írt *Prosper Mérimée* is jó néhányat, s közülük *Az etruszk váza* **címűt tartotta alkalmasnak** a rádió a múlt héten pénteken este a Kossuth-adón arra, hogy a hallgatóság elé tárja a gáláns francia múlt század tanulságos szeletkéjét.

Az elbeszélést rádióra alkalmazó *Mary György* annyit tett, amit efféle művel lehet: jól és tradicionálisan dramatizálta, narrátorral és dialógusokkal, továbbá közbeszúrt, atmoszférikus zenei betétekkel. *Dobai Vilmos* rendezőnek sem lehetett túl nehéz dolga: rutinos, jó színészek — többek között Tordy Géza, Tomanek Nándor, Andai György, Láng József — kölcsönözték hangjukat s pergett, olykor csordogált a sztori. Ahogyan az jól nevelt (francia) társasági nagykönyvekben írva vagyon.

S persze forgott, pörgött is a cselekmény — az imádott hölgy körül. Adatott még mindehhez egy féltékeny gavallér, aki szerelmese etruszk vázáját kissé pszichopata módon a nő hűtlenségi bizonyítékának érzi, majd párbajba keveredik és meghal. Az asszony, akiről köztudott, mennyire ingatag, persze tagad, majd bánatában utánahal.

A nagy hűhó persze némileg érthető. A narrátor szerint „a fiatalemberek két dolgot becsülnek legtöbbre ezen a világon: elsősorban a szép lovat, másodsorban a csinos szeretőt." Mivel a fiatalemberek valamelyes ismeretében manapság az előbbit nyugodtan elhanyagolhatjuk, kettőzött hangsúllyal érthető az utóbbi, ha még ilyen finoman is. Igaz, említett fiatalemberek az elbeszélésben egymás között is oly átszellemülten beszélnek az ingatag nőkről, hogy választékos finomságuk több mint irigylésre méltó. (Ah, illedelmes 19. század!)

A nő persze mindent tagad... Ám mivel nem derül ki, jogos volt-e a vád, s tényleg történt-e valamilyen hálószobai akció az etruszk váza körül, legalább utólag megsúghatjuk a szalonok ficsúrjainak: hát bizony... nem csodálkozhatnánk, ha a hölgy jót mosolygott volna a dolgon, szép kezei között. (Mai nyelvhasználatra fordítva: jót röhögött volna a markában.) Hiszen tudjuk, sőt a dal is valamikor ekkortájt keletkezhetett: az asszony ingatag.

D. L.

Mecseki muzsika

Zenés estét a Mecsekalján címmel zenetörténeti dokumentumkötet jelent meg Pécsett, szerzője: dr. Nádor Tamás, a pécsi rádió zenei szerkesztője. Mint újságíró harminc éven át „emberközelből" kísérte figyelemmel a kiemelkedően gazdag zenekultúrájú város eseményeit: hangversenyeket, operabemutatókat, kórustalálkozókat, zenei táborokat, neves előadóművészek vendégszereplését. A különböző napilapokban és folyóiratokban megjelent, illetve a rádióban elhangzott írásainak válogatását adta közre a pécsi üzemek és vállalatok támogatásával a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat. A mecénások anyagi hozzájárulásuk arányában részesültek a kötet példányaiból, amelyeket szétosztottak a zenekedvelő, koncert- és operalátogató dolgozóik között. A korabeli fotókkal illusztrált 174 oldalas mű hiteles képet ad Pécs ének-zenei életének fejlődéséről a felszabadulás utáni évektől napjainkig. A kötetben megelevenednek a nagy zenei események: a pécsi dalárda centenáriuma, a nemzetközi zenei tábor, az országos kamarakórus-fesztivál, a Kodály Zoltán Gyermekkórus-találkozó megszületése. A szerző érdekes portrét rajzolt a Mecsekalján élt és élő művészekről, s külön fejezetet szentelt Kodály Zoltánnak, aki gyakori vendége volt Pécsnek.

Kezdeményezés

Gyárak és üdülők összefogása

Ipari és mezőgazdasági üzemekkel szövetkeztek a szakszervezeti üdülők: a soproni a helybeli ruhagyárral és a szőnyeggyárral, az alföldiek a nádudvari Vörös Csillag Termelőszövetkezettel, az Orosházi Üveggyárral, a Debreceni Ruhagyárral. E szövetkezésnek az üdülők **művelődési és sportlehetőségeinek a bővítése a célja.**

Követésre méltó kezdeményezés — hangsúlyozták az Országos Közművelődési Tanács legutóbbi elnökségi ülésén, a SZOT-üdülők kulturális tevékenységének elemzésekor. Javasolták: a többi üdülő is vegye igénybe a gazdasági, kulturális szervezetek, főleg a művelődési intézmények segítségét.

A szakszervezeti üdülőkben évről évre több dolgozó pihen családjával, gyermekeivel, tavaly például csaknem 340 ezer felnőtt és gyermek üdült, mintegy 70 ezerrel több, mint 1978-ban.

Az egyes üdülőknek a siófoki, a debreceni művelődési központtal, a fővárosi, a gyöngyösi, a mátrafüredi művelődési házakkal régebben kialakított együttműködése győmölcsöző — mondották az ülésen. Követendő a Zeneművészeti Főiskola hallgatóinak példája is. A jövendő művészek, pedagógusok rendszeresen hangversenyeznek az ország SZOT-üdülőiben; egy év alatt több mint 400 koncertet tartottak az üdülők és a maguk örömére. Néhány szakszervezeti amatőr együttes tavaly már **vendégszerepelt az üdülőkben,** rendszeresíteni kellene ezt a gyakorlatot is. Többet tehetne a MOKÉP is, az üdülőhelyeken, főleg a Balaton partján levő mozik műsorai ugyanis hagynak kívánnivalót.

Örvendetes, hogy az ismeretterjesztés — a művelődés egyik népszerű formája — meghonosodott az üdülőkben. A TIT előadók csakúgy, mint a szanatóriumok, gyógyüdülők orvosai, a megyei egészségnevelési csoportok tagjai, az idegenvezetők, szívesen tartanak előadásokat. Gond a szülőkkel együtt üdülő gyermekek foglalkoztatása, ezért mindenekelőtt a nagycsaládos üdülőkben indokolt lenne szakképzett pedagógusok alkalmazása — hangsúlyozták az ülésen.

Tanfolyam

Az UNIDO (az ENSZ iparfejlesztési szervezete), a Tesco nemzetközi műszaki-tudományos együttműködési iroda, a Magyar Kereskedelmi Kamara és a Magyar Műszeripari Egyesülés szervezésében 5. alkalommal szervezenek tanfolyamot, amelynek témája az orvosi műszerek karbantartása és javítása.

A hétfőn kezdődött tízhetes program során a Budapesti Műszaki Egyetem, a Medicor Művek, a Magyar Optikai Művek, a Gamma Művek és a Laboratóriumi Műszeripari Művek munkatársai oktatják a 15 fejlődő országból érkező hallgatókat.